

MENS VS. NATUUR

Diane Cook (1976, San Jose, Californië) heeft verhalen gepubliceerd in gerenommeerde tijdschriften als *Harper's Magazine*, *Zoetrope*, *Tin House* en *Granta*. Daarnaast schrijft ze artikelen voor *The New York Times*. Ze was zes jaar werkzaam voor de radioshow *This American Life*.

Diane Cook

Mens vs. natuur

verhalen

Vertaald door Kees Mollema

MERIDIAAN
UITGEVERS

2015

Oorspronkelijke titel: *Man V. Nature*

Oorspronkelijk uitgegeven door HarperCollins, New York, 2014

© 2014 Diane Cook

Published by arrangement with Lennart Sane Agency AB.

© Vertaling uit het Engels: Kees Mollema, 2015

© Nederlandse uitgave: Meridiaan Uitgevers, Amsterdam 2015

Omslagontwerp: Wil Immink Design

© Omslagbeeld: Wil Immink Design/Thinkstock

Foto auteur: © Jorge Just

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 488 2198 3

ISBN 978 90 488 2199 0 (e-book)

NUR 304

Eerste druk, maart 2015

www.meridiaanuitgevers.nl

www.overamstel.com

Meridiaan uitgevers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

OVERAMSTEL

uitgevers

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn moeder

De Wildernis is nieuw – voor u.
Meester, laat me u leiden.

– EMILY DICKINSON

Inhoud

Verdergaan	9
Hoe het Einde der Tijden zou moeten verlopen	27
Iemands kind	52
Girl on girl	78
Mens vs. natuur	93
Het monsterverbond	123
Het komt	133
Meteoroloog Dave Santana	146
Zeedrift	180
Een gezochte man	186
Het mastjaar	208
Het woud der Overbodigen	231
Woord van dank	255

Verdergaan

Ze laten me de begrafenis van mijn man regelen en zijn zaken afwikkelen, en dat betekent dat ik nog een paar dagen in mijn huis mag blijven, waar ik doe alsof hij op zakenreis is, terwijl ik voor de kast sta en aan zijn kleding ruik. Ik kook avondeten voor twee en gooi weg wat overblijft, of eet te veel, afhankelijk van mijn stemming. Ik maak een tijdcapsule met foto's, die ik niet mag houden. Ik begraaf die in de tuin, zodat een nieuw gezin ze zal vinden.

Maar als het werk eenmaal klaar is, draagt het Plaatsings-team me op twee tassen in te pakken met essentiële kleding, geschikt voor elk klimaat. Ze nemen de sleutels van ons huis en onze auto in ontvangst. Later zal er een werkploeg komen, die alles van prijzen voorziet, en dan zal de verkoop worden aangekondigd; al mijn burens zullen er zijn. Ik zal daar niets van meekrijgen, maar ik heb gezien hoe het anderen overkwam. De opbrengst gaat naar mijn bruidsschat en hopelijk zal, op een dag, een andere man met mij trouwen.

Ik maak een goede kans te worden gekozen, want ik kan huizen leuk inrichten en ik heb heel mooie spullen om te verkopen, dus zal mijn bruidsschat aantrekkelijk zijn. De auto is ook bijna nieuw. Het afgelopen jaar was ik de enige die erin reed en ik heb hem goed schoongehouden. Het is

een mooie auto, met lederen bekleding en veel opties. Mijn echtgenoot kocht hem, als cadeau voor zichzelf toen hij promotie maakte, hoewel hij er maar een paar maanden in heeft gereden, voordat de ziekte hem aan zijn bed kluisterde. Het is een grote gezinsauto en dat zal de burens zeker aanspreken, want die hebben allemaal grote gezinnen. Wij waren nog niet begonnen. We maakten ons zorgen om geld, bekeken het praktisch. Ik heb mazzel dat we geen kinderen hebben. Vrouwen met bagage zijn veel moeilijker te plaatsen, heb ik gehoord. Ze scheiden moeders van hun kinderen. Ik heb gehoord dat het voor iedereen heel moeilijk kan zijn. Kinderen zijn als fantoomledematen die pijn doen aan het lijf van een moeder. Ik zou het niet weten, maar ik kan het me goed voorstellen.

Ze halen me met een auto op en ik zie alle bladeren die zijn gevallen, terwijl ik druk bezig was mijn echtgenoot te begraven en me zorgen maakte over wat er van mij terecht moest komen. De bladeren, glanzend en rood, liggen verspreid rond de boomstammen als kerstboomrokken. Ik zie de hark, die tegen de regenpijp staat. Ik had op z'n minst de tuin nog een laatste keer aan kunnen harken. Ik had mijn echtgenoot beloofd dat te doen.

Ik word naar een opvanghuis voor vrouwen gebracht, aan een weg die naar de snelweg leidt. We mogen niet buiten het hek komen, want het gebied is ruig en wild. De lucht is 's nachts overstelpt met sterren en in de verte huilen dieren. Soms verschuilen mannen zich om de vrouwen te overvallen die zich vanuit de bus naar het hek haasten en de bewakers, zelf ook vrouwen, grijpen dan niet altijd in. Soms helpen ze zelfs. Zoals met alles, is er ook voor achtergebleven vrouwen

een zwarte markt. Meestal zijn het weduwen, maar in zeldzame gevallen zijn onoverbrugbare verschillen de reden om in een opvanghuis terecht te komen. Aan de overkant van de weg is een opvanghuis voor mannen. Het is kleiner en vooral bedoeld voor arme weduwnaars die niet voor zichzelf kunnen zorgen. Mijn vader kwam in Florida in zo'n opvanghuis terecht. Een rijke vrouw, die haar carrière altijd belangrijker had gevonden, koos hem. Nu ze ouder was, wilde ze een levensgezel. Ze stuurden hem naar haar toe, ergens in Texas. Ik ben hem uit het oog verloren. Het dichtstbijzijnde opvanghuis voor kinderen ligt in een andere gemeente.

Mijn kamer heeft een raam, geïsoleerd met folie, dat uitkijkt over de weg en als ik mijn licht uitdoe, zie ik de mannen in hun verlichte kamers, als donkere sterren. Ik zie hoe ze zich door hun kleine ruimtes bewegen. Ik vraag me af hoe mijn nieuwe echtgenoot zal zijn.

We krijgen zoveel papieren en pakjes. We hebben schema's gekregen en huisregels en ook suggesties hoe we ons leven en ons uiterlijk kunnen verbeteren. Het is net een wellness-centrum achter een hek. We worden aangemoedigd om lessen te volgen in koken, naaien, breien, tuinieren, zwanger worden, weer-in-vorm-komen-na-zwangerschap, kinderen opvoeden, vrouwelijke assertiviteit, joggen, voeding en huishoudkunde. Er zijn groeps gesprekken over sekstechnieken en verplichte cursussen 'verdergaan'.

Op mijn eerste cursus 'Verdergaan voor weduwen' krijg ik een handboek met handige oefeningen en visualisaties. Ik moet me bijvoorbeeld herinneren wanneer ik mijn echtgenoot voor het eerst zag – we hebben elkaar ontmoet tijdens een lunch voor nieuwe medewerkers – en me dan voorstel-

len dat het moment anders verloopt. Zo moet ik me bijvoorbeeld inbeelden dat ik straal langs hem heen loop en in mijn eentje ga zitten, in plaats van naast hem te gaan zitten en zijn glas water om te stoten over zijn welkomstpakket. Of, als ik wel naast hem ga zitten en zijn glas omstoot, moet ik me voorstellen dat hij tegen me schreeuwt omdat ik zo onhandig ben, in plaats van hoe hij lachte en onze vingers verstrengeld raakten, terwijl we zenuwachtig het water opveegden. Ik moet me voorstellen dat ik me eenzaam voelde op onze trouwdag en dat ik, in plaats van liefde en geluk, twijfel en angst voelde. Het is allemaal heel moeilijk.

Maar, zo zeggen ze, het helpt je geplaatst te worden. Wat ik grappig vind is dat het sinds mijn echtgenoot is overleden – eigenlijk al toen hij stervende was – geen moment bij me is opgekomen dat dit moeilijk zou kunnen zijn. Ik dacht dat het gewoon de volgende stap zou zijn. Mijn begeleidster zegt dat dit normaal is en dat het onthechte gevoel te wijten is aan de schok. Ze zegt dat het beter voor me is als ik dit gevoel vast weet te houden, zodat ik over het verbijsterende verdriet dat volgt heen kan stappen. Degenen die verteerd worden door verdriet blijven hier langer. Jarenlang, soms. ‘Oefenen, oefenen, oefenen,’ zegt ze altijd.

We krijgen allemaal een ingelijste foto van een man, een of ander fotomodel, en ik neem die mee naar mijn cel en zet hem naast mijn bed, zoals opgedragen. Ik moet het gezicht van mijn echtgenoot in mijn herinneringen vervangen door dat van de man op de foto, hoewel ik moet oppassen dat ik me niet te veel aan hem hecht; de man op de foto is niet mijn nieuwe echtgenoot. De man is te gladjes; zijn tanden zijn allemaal recht en wit en zijn haar glanst van gel die is uitgehard. Ik vermoed dat hij een merk zeep gebruikt

waarvan ik de lucht niet kan uitstaan. Hij ziet eruit alsof hij zich niet elke dag hoeft te scheren. Mijn echtgenoot had een baard. Maar, zo bedenk ik, dat maakt nu niets meer uit. Wat ik graag wil is niet meer belangrijk.

We mogen één uur per dag naar buiten, naar een omheind terrein bij de noordelijke vleugel. Het staat vol plastic tuinstoelen en de vrouwen die hier al langer zijn, verschuiven de stoelen zodat ze in de zon kunnen zitten. Ze kleden zich uit tot op hun ondergoed en proberen bruin te worden. Andere vrouwen lopen regelrecht naar de aerobicsles in een van de hoeken van de luchtplaats. Boven op de hekken zit prikkeldraad. Bewakers zitten in hun hokjes en houden ons in de gaten. Tot dusver heb ik alleen langs het hek gelopen en naar buiten gekeken. Alle bomen aan de andere kant van het hek zijn gekapt, afgezien van een enkele weerbarstige boomstronk. Overal groeit onkruid en er staan wat doornstruiken. Dit is een wat nieuwer opvanghuis. Over enkele decennia zal er misschien schaduw zijn van jonge bomen. Dat zou het gezelliger maken. In de verte is een bos te zien; een bewegende rand van bomen, zwaaiend in de wind. Hoewel er coyotes rondsluipen over het braakliggende terrein, lijkt mij het bos het meest bedreigend. Het is onbekend gebied.

Als ik rondloop, moet ik vaak om een groepje vrouwen van een andere verdieping heen lopen (de verdiepingen klitten bij elkaar, sociaal gesproken); ze vormen een menselijk schild rondom een vrouw die op haar knieën ligt. Ze graaft in de grond met een opscheplepel uit de kantine. Die is verbogen, bijna dubbelgevouwen, maar ze gaat door met schrapen in de kiezelrijke grond. Er zijn weglopers, die 's nachts proberen te ontsnappen. Ze denken dat ze in hun eentje be-

ter af zijn. Ik denk niet dat ik dat zou kunnen. Ik ben veel te huiselijk voor dat soort dingen.

Na vier weken ben ik bevriend geraakt met de vrouwen op mijn verdieping. Het blijkt dat we allemaal bakken. Gewoon, als hobby. Elke avond bakt een van ons koekjes of een cake, op basis van herinnering of een recept uit een van de oude damesbladen die overal in het centrum liggen, en dan proeven we, drinken we thee, praten wat. Het is heerlijk om onder vrouwen te zijn. In veel opzichten is dit een humaan opvanghuis. Wij zijn vrouwen die maar weinig te doen hebben en wier toekomst onzeker is. Afgezien van het dagelijks werken aan onszelf, worden we verder met rust gelaten. Ik mag de vrouwen op mijn verdieping wel. Ze staan met beide benen op de grond, zijn rustig en niet bijzonder jaloers. Ik vermoed dat we geluk hebben gehad. Ik heb vechtpartijen gehoord, 's avonds, op andere verdiepingen. De separeer, in de kelder, zit altijd vol. Net als de ziekenboeg. Een vrouw op de vierde verdieping die zojuist was uitgekozen, werd in haar slaap aangevallen en met een scheermes in haar wang gesneden. Het verhaal gaat dat haar aanstaande haar, toen het Plaatsingsteam hem dit nieuws vertelde, ongezien afwees. Daar stond ze dan, alles ingepakt en klaar om een nieuw leven te beginnen. Toen ze terugkwam uit de ziekenboeg, met nette hechtingen om het litteken zo minimaal mogelijk te houden, kroop ze in hetzelfde bed, met lakens die nog vol bloedvlekken zaten. Als ze op onze verdieping had gewoond, had ik de lakens voor haar verschoond. En ik weet dat ook de anderen dat gedaan zouden hebben. Dat bedoel ik, als ik zeg dat ik geluk heb gehad.

Vorige week werd onze Marybeth uitgekozen en naar een

boerderij bij Spokane gestuurd. We stelden een afscheids-pakketje voor haar samen; we schreven de recepten van de traktaties die we samen hadden gebakken op archiefkaartjes, zodat ze zich altijd haar tijd hier kon herinneren, als ze dat wilde. Toen we het aan haar overhandigden, hilde ze. 'Ik ben er nog niet klaar voor,' jammerde ze. 'Ik mis hem nog steeds.' Een paar van ons probeerden haar moed in te praten: 'Doe gewoon je best.' We vormden een cirkel en omarmden elkaar, maar Marybeth wilde ons niet loslaten. Uiteindelijk kwam er een bewaker die haar wegvoerde; we hoorden hoe ze naar adem hapte, totdat de deuren van de lift dichtgingen.

Aan de overkant van de weg is een raam knipperend tot leven gekomen. Er is een man wakker, net als ik. Hij stapt door zijn kleine kamer in zijn pyjama – dezelfde kleur als die van ons, ziekenhuisblauw. Ik wil dat hij me ziet, dus ga ik voor mijn raam staan. Hij ziet me, loopt naar zijn raam en wuift zwijgend. Ik wuif terug. We zijn praalwagens, die elkaar passeren in een optocht.

Als we arm waren geweest en ik was overleden, zou mijn echtgenoot daar nu zitten, wachtend tot iemand hem wilde. Wat raar om je daar zorgen over te maken, terwijl we elkaar met zoveel overtuiging wilden. De meeste mensen bereiken de vrijgestelde leeftijd voordat hun partner overlijdt en zij mogen simpelweg alleen verder leven. Wie wil ze immers? Idealiter trouw je met de man van wie je houdt en blijf je voor altijd bij hem, je maakt samen al het denkbare mee, omdat je ervoor hebt gekozen het samen mee te maken.

Maar hierop had ik mezelf niet voorbereid. Had hij dat wel gedaan? Had mijn echtgenoot een deel van zichzelf afgeschermd, zodat hij het aan een ander kon geven, mocht

dat nodig zijn? Was het mogelijk dat ik iets van mezelf had achtergehouden, zonder het te beseffen? Ik hoopte van wel.

Ik keek rond in mijn kleine kamer van flets roze geschilderde betonblokken, het bureau te groot voor het ongelezen bibliotheekboek dat erop ligt. Ik had een foto van ons verstopt onder mijn matras. Het was zo'n foto die stelletjes nemen, als ze alleen zijn op een speciale plek, op een moment dat ze zich willen herinneren. We hielden onze hoofden dicht bij elkaar en mijn echtgenoot strekte zijn arm met de camera uit en drukte af. We zien er vervormd en extatisch uit. Op een nacht viel ik in slaap terwijl ik naar de foto keek; hij viel op de vloer, werd gevonden toen ze me wekten en werd geconfisqueerd. Ik kan nog steeds niet geloven dat ik zo onvoorzichtig ben geweest.

In bed stel ik me voor dat mijn echtgenoot naast me ligt, de rubberen matrashoes opwarmt, onder het dunne laken ligt waaronder zoveel vrouwen vóór mij hebben geslapen. Mijn hoofdhuid tintelt als ik eraan denk hoe hij die krabbelde. We wrijven onze voeten tegen elkaar. En dan moet ik me voorstellen hoe hij oplost in de lucht als in een sciencefictionfilm en verdampt, korrelig en kleurloos, op weg naar een andere planeet. Het laken houdt nog even zijn vorm vast, voordat het terugzakt op het bed. Ik oefen om niets te voelen.

Een paar vrouwen van andere verdiepingen zijn gekozen en zullen morgen vertrekken. Ik ruik sneeuw in de lucht die binnenwaait door een kier in de isolatiefolie. Het einde van de herfst maakt plaats voor de winter. Als het te koud wordt, mogen we niet naar buiten. Ik zou alles willen geven om door een veld te rennen, zonder te stoppen. Ik ben nooit het type geweest dat graag door velden rende.

Het lijkt bitterzoet om gekozen te worden. Ik stel me voor dat velen van ons het helemaal niet erg zouden vinden om onze dagen te slijten in het opvanghuis, in gezelschap van vrouwen als wij. Maar goed, er zullen ook andere vrouwen komen, afgezien van ons. De vrouw die Marybeths oude kamer betrok, hield ervan om vechtpartijen te beginnen. Ze zei tegen mij dat mijn muffins droog waren. En duwde er een plat op mijn gezicht; hij verkruimelde tussen haar vingers. Ze sloop de kamer van lieve Laura binnen en knipte met een veiligheidsschaar een stuk van haar lange, glanzende haar af. Laura moest noodgedwongen een boblijn laten knippen, die haar niet stond. Gelukkig was deze vrouw erg mooi en werd ze al na vier dagen gekozen. We wachtten nog op degene die haar zal vervangen. Hoewel gekozen worden onzekerheid met zich meebrengt, lijkt de onzekerheid groter als je onder de vrouwen blijft, een gevoel waar ook het handboek melding van maakt.

Er is iets heel bijzonders gebeurd. Ik heb mijn raamvriend ontmoet. Hij kwam samen met de anderen uit het mannen-opvanghuis bij ons langs voor de bingo. Dit gebeurt af en toe. Zo blijft iedereen sociaal vaardig.

Ook al worden we gescheiden door een brede weg als we naar elkaar zwaaien, toen hij binnenkwam herkende ik hem meteen: zijn donkere haar, de vorm van zijn voorhoofd. De nachten waarop we naar elkaar zwaaien zijn belangrijk voor mij geworden. Het is fijn om gezien te worden door een man.

Mijn raamvriend zag me ook, bleef in de deuropening staan en zwaaide. Ik zwaaide terug en we lachten. Een kleine, verboden zinderling welde op in mij.

Hij kwam naast me zitten. Van dichtbij vond ik hem knap.

Hij klierde wat, duwde de bingofiches van mijn kaart als ik niet keek. Hij was nerveus.

Hij zei: 'Ik ga je tien flauwe moppen op rij vertellen,' en dat deed hij ook, terwijl hij op zijn vingers meetelde en me geen tijd gaf om te lachen, waardoor ik nog harder moest lachen. Een bewaker bekeek ons afkeurend. We hadden te veel lol samen. Ik neem aan dat het vanzelfsprekend is dat relaties tussen bewoners van de opvanghuizen verboden zijn. Ik bedoel, hoe kun je het samen redden in de wereld, als je beiden op een plek als deze bent aangeland?

Aan het einde van de avond klonk er een fluit en schuifelden de mannen naar buiten. Mijn raamvriend ging voor me staan, zwaaide naar me en ik deed hetzelfde. Maar deze keer duwde hij zijn geopende hand tegen de mijne. Ik merkte dat we beefden als dieren, die ontdekt zijn op een plek waar ze niet horen te zijn en noch tijd hebben om te vluchten, noch een plek om heen te vluchten.

De volgende avond kleepte ik me, nadat we hadden gezwaaid, uit voor het raam, het licht fel brandend achter me. Hij legde zijn handen tegen zijn raam, alsof hij dichterbij wilde komen, en keek.

Vanavond brandt zijn licht niet, dus kunnen we niet naar elkaar zwaaien, maar toch kleepte ik me uit voor mijn raam. Ik weet niet of hij me bekijkt vanuit het duister, of dat er iemand anders kijkt. Ik hield van mijn echtgenoot. Ik rouw om zijn tederheid. Ik moet gewoon geloven dat er iemand daar buiten is die tederheid voor mij voelt. Op welke manier dan ook.

Ik ben overgeplaatst naar een andere verdieping. Iemand uit het mannenopvanghuis heeft me verlinkt en mijn begeleid-

ster vond het beter dat ik een kamer aan de achterkant van het gebouw kreeg. Nu kijk ik uit over de luchtplaats.

Dagenlang doe ik alsof ik ziek ben en blijf ik in bed liggen. Ik hoor de groepen vrouwen tijdens hun activiteiten buiten. Het is een terugkerend patroon van gelach, gekibbel, tellen tijdens gymoefeningen en beladen stilte.

Als ik me eenmaal weer buiten waag, word ik omhelsd door de vrouwen van mijn oude verdieping en we proberen te praten als voorheen, maar toch is het anders. Een paar vriendinnen zijn gekozen en vertrokken. Er zijn wat nieuwe vrouwen. Zelfs eentje in plaats van mij; zij woont in mijn kamer en kijkt uit over de weg, naar het mannenopvanghuis en mijn raamvriend. Zelfs haar naam lijkt op de mijne. Ze vertelde me dat de vrouwen zich soms verspreken en haar met mijn naam aanspreken. Ze vertelde me dit om me te troosten, met een sympathiek klopje op mijn arm. Maar het helpt niet. Is er wel verschil tussen ons, afgezien van een paar letters in onze namen?

Ze geven me wat koekjes of andere lekkernijen die ze bakken, hoewel die altijd een paar dagen oud zijn en kruimelig en droog; niet de warme, verse traktaties waarvan ik zo genoot. Ik gooi ze sinds kort weg, maar dat zeg ik niet tegen hen, omdat ik het fijn vind dat ze nog steeds aan me denken.

De vrouwen op mijn nieuwe verdieping zijn vooral bezig met ontsnappen. Ze zijn volhardend. Ik vind hun wens om te ontsnappen angstaanjagend. Maar er zijn ook twee aardige vrouwen. Zij proberen niet te ontsnappen, voor zover ik heb gehoord tenminste. Onze manier om hier weg te komen, is gekozen te worden. Dus wisselen we tips uit, afkomstig uit de verschillende folders die we hebben gelezen. Bakken doen we niet.

Het alarm gaat af.

Het gaat als er iemand ontsnapt.

Schijnwerpers vegen over het braakliggende terrein, schijnen dan op mijn raam. Ik hoor honden janken, terwijl ze hun neus volgen door de nacht, in het spoor van de een of andere vrouw. Vreemd genoeg duim ik voor haar. Misschien slaap ik nog half, maar als ik uit mijn raam kijk, denk ik dat ik haar zie. Terwijl de lichten de woestenij tussen de luchtplaats en het bos afspeuren, zie ik een schaduw die snel beweegt, met iets wat lijkt op haar dat erachteraan zwiept, amper in staat het lichaam waarbij het hoort bij te houden.

Er is geen enkele schuilplaats tot aan de rand van het bos. De renner moet een flinke voorsprong hebben. Ik betwijfel of ze die had. Die lijken ze nooit te krijgen. En toch proberen ze het steeds. Wat zoeken ze toch? Het is koud en donker, daarbuiten. Geen enkele garantie dat je voedsel of geld of comfort of liefde zult vinden. En zelfs als er iemand op je wacht, dan nog is het riskant om daarop te vertrouwen. Stel dat mijn raamvriend en ik samen wegrennen. Zou hij buiten het opvanghuis ook nog van mij houden? Kan ik daarop vertrouwen? Ik ken hem amper.

Ik zie mezelf wegrennen. Mijn nachttjapon achter me bolend in de wind, mijn haar dat langzaam loskomt uit mijn vlecht terwijl ik voortren. Uiteindelijk is mijn haar los en vrij. Ik hoor honden achter me. Ik zie de donkerte van het bos voor me. Vanaf de andere kant van het braakliggende terrein rent een figuur op me af. Ik ben niet bang. Hij is het. Mijn vriend. We hebben dit voorbereid. We rennen zodat we samen kunnen zijn, als we eenmaal het bos hebben bereikt. Ik voel hoop, omdat ik over de woestenij ren, op weg naar iets wat ik wil, en ik kan me niet herinneren wanneer ik

dit gevoel voor het laatst had. En plotseling weet ik waarom de vrouwen ontsnappen.

Ik betrap mezelf erop dat ik huil, als ik aan het einde van deze fantasie ben gekomen, dus schrijf ik haar op, in een brief aan mijn vriend. Ik schrijf het als een voorstel, hoewel ik niet zeker weet of het dat wel is. Ik wil gewoon weten of hij ervoor in is. Het is een andere manier om te vragen of hij – als we niet allebei arme stumpers waren geweest – mij zou kiezen. Ik weet niet waarom, maar het is belangrijk. Ik wil het wanhopig graag weten. Misschien ben ik veranderd. Het handboek stelt dat we, om werkelijk verder te kunnen gaan, moeten veranderen. Maar deze verandering voelt eerder als een inzinking. En dat is niet hoe het handboek het omschrijft.

Ik doe mijn raam open en de wind kleurt mijn wangen roze. Fijn. De wind voert de geuren mee van de woestenij, zelfs die van de bomen. Het ruikt goed daar, verder nog dan ik kan zien. De honden zijn nu stil. Misschien heeft de renner het gered. Ik schud mijn hoofd in de nacht. Ik weet dat het niet zo is.

Mijn raamvriend is verdwenen. Ik wil mijn afwezigheid verklaren, vertellen dat ik ben overgeplaatst, terwijl ik discreet de brief in zijn zak laat glijden. Ik zie hem niet. Een andere man loopt achter me aan, probeert mijn hand te pakken; hij fluistert dat hij verborgen rijkdommen bezit, waar niemand weet van heeft. Uiteindelijk komt een bewaker van het mannenopvanghuis tussenbeide en pakt de man bij zijn arm. Ik vraag waar mijn vriend is, en hij blijkt gekozen te zijn. De bewaker zegt dat hij een paar dagen geleden is vertrokken. Ik vraag hoeveel dagen precies. 'Twee nog maar,' zegt hij

nogal schaapachtig. Ik ben er kapot van. Ik zeg: 'Twee dagen is niet een paar dagen,' en ga terug naar mijn kamer. Die is in een opgewekte tint geel geschilderd, die ik haat. Het bureau is nog groter en leger, nu ik niet langer doe alsof ik boeken lees. De schijnwerpers bij de lichtplaats branden nog. Ze schijnen de hele nacht door mijn raam naar binnen.

De volgende dag sleep ik me naar de kantine voor de lunch, maar ik krijg geen hap door mijn keel. Ik speel met mijn eten, totdat de kantine helemaal leeg is. Dan word ik bij mijn begeleidster geroepen. Ze trekt haar wenkbrauwen op, dwingend. Ze maakt een map open met daarin de brief die ik aan mijn raamvriend schreef. Ik had hem onder mijn matras verstopt. Het lukt me niet eens verbaasd te reageren. Natuurlijk zouden ze die brief vinden.

'Ik was niet echt van plan te ontsnappen,' zeg ik. 'Het was gewoon een fantasie.'

'Dat weet ik.'

Ze schuift de brief naar me toe.

Ik lees hem. Mijn handschrift is slaapdronken en krullend. Het papier is versleten. Ik schreef veel en herlas het obsessief om te zorgen dat het precies goed was. Nu ik het weer lees, moet ik blozen. Ik smeek, in de brief. Mijn toon is bijna hysterisch. Ik beloof dat we een huis zullen vinden, een leegstaand huis in de bossen, jaren geleden verlaten. Dat we voedsel zullen zoeken, maar dat we uiteindelijk werk zullen vinden, hoewel alle banen bezet zijn. Ik hou vol dat wij wel geluk zullen hebben. We zullen een gezin stichten, in een huis met een tuin wonen. Hij krijgt een mooie auto en ik kan mooie spullen kopen. We nodigen vrienden uit voor diners. We gaan elk jaar op vakantie, al is het dan een eenvoudige. We stellen nooit meer iets uit wat we werkelijk willen doen,

of iets wat we nu willen, zoals kinderen. We maken nooit meer ruzie over onbenullige dingen. Ik zal nooit meer wrok koesteren en hij zal zeggen wat hij voelt, in plaats van zijn schouders op te halen. Ik zal me niet meer onverantwoordelijk gedragen. Ik zal geen beddengoed kopen dat we ons niet kunnen veroorloven. En ik zal leuker zijn. Ik zal niet meer de pret bederven. Ik zal niet meer eisen dat hij vertelt waar we heen gaan, terwijl hij me alleen maar wil verrassen. Ik zal nooit meer iets koken wat hij niet lekker vindt, omdat ik vind dat hij het lekker moet vinden. Ik zal de kleine klusjes niet meer vergeten, zoals kleding ophalen bij de stomerij of de bladeren in onze tuin aanharken.

Ik schrijf natuurlijk aan mijn echtgenoot.

De brief leest alsof we ruzie hebben en hij naar buiten is gestormd, om de nacht bij een vriend op de bank door te brengen. Dit is mijn liefdesbrief, mijn excuusbrief: kom alsjeblieft weer thuis.

Ik kijk op.

‘Wees verstandig,’ zegt mijn begeleidster, niet onvriendelijk. ‘Ik kan je naam op geen enkele lijst zetten, totdat je laat zien dat je verder kunt gaan.’

‘Maar wanneer moet ik dan rouwen?’

‘Nu,’ zegt ze, alsof ik wilde weten welke dag van de week het is.

Ik denk aan de man aan de overkant van de weg, mijn raamvriend. Maar ik kan me niet eens herinneren hoe hij eruitziet. Ik probeer me hem voor te stellen in zijn kamer-tje, maar de enige die ik zie is mijn echtgenoot, in zijn geruite pyjama en op zijn zachte pantoffels. Hij wuift, kort en spookachtig. Ik zie aan zijn schouders dat hij genoeg verdriet voor ons beiden heeft.